

Tigrislovaglás

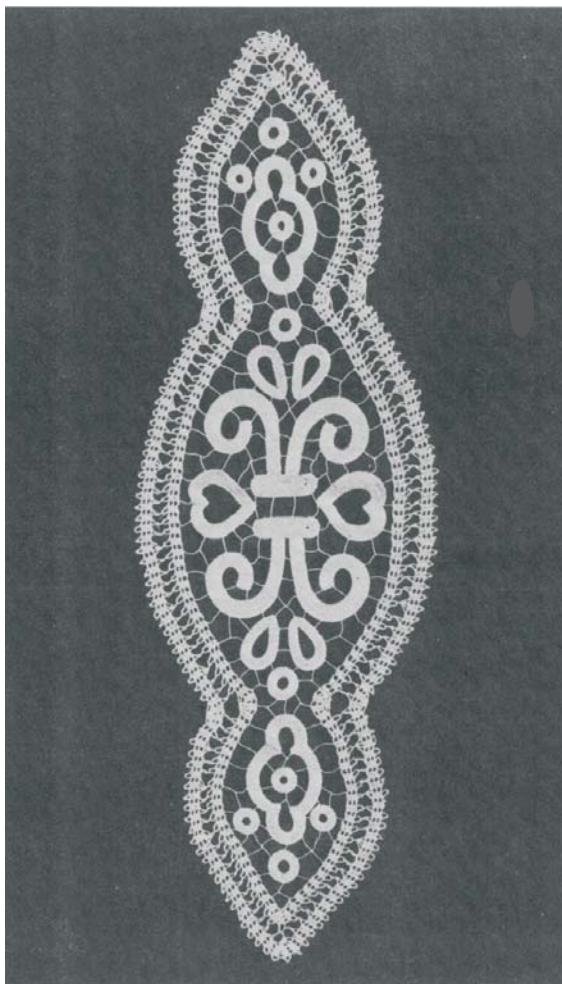
Élet és munka a „bruttó nemzeti boldogság” országában Egy fejlesztési segítő gondolatai

Mindig emlékezni fogok 2006 márciusának erre a napjára. Bhután munkaügyi minisztere ezekkel a szavakkal búcsúztatott el: „Fejlesztési segítőként ön pénzt hozott nekünk, de számomra többet ér, hogy Bhután újabb barátot nyert önben.” Jól tudta, milyen nagy hatást tett rám a bruttó nemzeti boldogság víziója.

A korábbi király, *Jigme Singey Wangchuk* terjesztette ezt a látomást az 1970-es években. Amikor újságírók egy csoportja 1976-ban felkereste Bhután, egyikük megkérdezte a királytól, hogy egy főre számítva mennyi az éves bruttó nemzeti össztermék. Természetesen maga is ismerte a számot: 50 dollár, de nyilvánvalóan zavarba akarta hozni a legszegényebb országok egyikének kormányzóját. Am a király spontánul így felelt: „A bruttó nemzeti boldogság fontosabb, mint a bruttó nemzeti össztermék.” Azt akarta, hogy ne a pénzben mért bruttó nemzeti össztermék nagysága legyen az ország jövőbeli haladásának mércéje, hanem polgárainak boldogsága. 2008-ban beveték az alkotmányba a „bruttó nemzeti boldogságot” mint állami célt.

A kis ország természetesen hasznot húz a nagy szomszédhoz, Indiához fűződő kapcsolatból: India védi Bhután határait, és kölcsönös használatra vízi erőműveket és utakat épít. Mert a király számára az is világos volt: anélkül, hogy jövőben ne adna el elektromos áramot Indiának, nem valósíthatja meg tervét, az ingyenes egészségügyi ellátást és oktatást népe számára. És bízott népe spirituális erejében. A családokban és közösségekben nemzedékek óta élénken gyakorolják a Buddha tanításaiba vetett hitet. Bármikor utaztam (vagy gyalogoltam) keresztül az országon, mindenütt talákoztam templomokkal, imalmokkal, a dombokon színes imázslókkal, a kolostorokban lámákkal, szerzetesekkel és apáccal, remetékkel, jógikkal és meditálókkal.

Bhután csak az 1980-as évek közepén nyílt meg a nyugati fejlesztési partnerek előtt. Ez esélyt adott nekem. Gyorsan világossá vált számomra, hogy ezentúl a bruttó nemzeti boldogságért fogok dolgozni. Mesterembereket képeztünk ki a hagyományos és a modern foglalkozásokban, vállalkozóknak közvetítettünk gazdaságokat, de megerősítettünk ál-

lami intézményeket is. Így járultunk hozzá három célhoz: a helybeli gazdaság fejlődéséhez, a hagyományos kultúra támogatásához és a jó kormányzáshoz.

Bhután még mindig ismeri a szegénységet. De a széles néprétegek életlehetőségei ma sokkal nagyobbak, mint korábban – ama pusztító következmények nélkül, amelyeket Kínában és Indiában lehet megfigyelni. A főváros, Timphu mintegy

70 000 lakójának nyugodt az élete. Úgy élnek ott az emberek, mint egy nagy faluban, ahol a szomszédok ismerik egymást. A miniszterekkel is (szinte) bármikor beszélhet az ember.

De az utóbbi időben Bhutánban is a városokba mennek a fiatalok. A tiszta irodai tevékenységet részesítik előnyben, ahelyett hogy iparosként vagy parasztként dolgoznának. A szabadidő eltöltésének nyugati formái válnak népszerűvé, a vidéki régiók elszegényednek. A kormányzat külön hatósággal igyekszik megakadályozni a korrupciót. Az egyre több turista miatt Bhután elérkezik a határaihoz: megkérdőjeleződnek saját hagyományai, károsodik a környezet.

A jelenlegi fejlődés tigrislovagláshoz hasonlít. A további megnyílás a globalizáció számára pénzt és befolyást hoz, de ugyanakkor boldogokra és boldogtalanokra hasadhat a társadalom. Ha Bhután következetesen tovább akar haladni a bruttó nemzeti boldogság útján, akkor egyrészt határt kell szabnia a tisztán gazdasági növekedésnek, másrészt ki kell terjesztenie a „boldogságot” azokra az etnikai kisebbségekre is délen és keleten, amelyek még mindig hátrányt szenvednek.

Meglehet, Bhután segít abban, hogy lassan Nyugaton is felfedezzék a bruttó nemzeti boldogság vízióját. Nálunk nő a kompromisszum nélküli növekedési politika pusztító következményeinek kritikája. Joggal. És amikor figyelemmel kísérem ezt a vitát, mindig visszagondolok a munkaügyi miniszter szavaira, miszerint a boldogság több, mint a pénz. Bhutánban és itt is.

Roland Wittur

Forrás: Publik-Forum, 2011/12

Roland Wittur sok országban dolgozott közgazdászként a technikai együttműködés különböző területein. 2002 és 2006 között volt Bhutánban.